

ИЗВОД ИЗ СТУДИЈЕ ЗАШТИТЕ СПОМЕНИКА ПРИРОДЕ „ГРАДСКИ ПАРК У БАЧКОЈ ТОПОЛИ”

У складу са чланом 42. став 9. Закона о заштити природе („Службени гласник РС”, бр. 36/09, 88/10, 91/10-исправка, 14/16, 95/18-др. закон и 71/21), Министарство заштите животне средине објављује извод из студије заштите на основу кога ће заинтересована јавност моћи да идентификује у простору дефинисане границе и режиме заштите заштићеног подручја III (треће) категорије, Споменик природе „Градски парк у Бачкој Тополи”.

СП „Градски парк у Бачкој Тополи” се налази у Републици Србији, у њеној северној покрајини Војводини, у Севернобачком округу, у насељу Бачка Топола. Са северне стране граничи се са спортским тереном, са западне делимично са Улицом Маршала Тита, са јужне са породичним становањем, а са североисточне, северозападне и источне са Улицом Светозара Марковића која представља део државног пута IIа реда бр. 100/М-22.1, Хоргош - Суботица - Бачка Топола - Мали Иђош - Србобран - Нови Сад - Сремски Карловци - Инђија - Стара Пазова - Београд. Заузима површину од 58 831 m² са 35 врста и нижих таксонских јединица дрвећа и жбуња.

Парк је првобитно формиран на самом почетку XIX века као енглески парк породице Краи. Парк је основала удовица барона Краи Ференца, баронеса Краи Борбала 1804. године (Mercel Kišferenc, 1991). Од свих вредности које је имао током историјског развоја до данас се очувала дендрофлора са појединачним примерцима пољског јасена, храста лужњака и других врста, која представља темељну ботаничку вредност простора. Најстарији и највећи примерци дендрофлоре припадају следећим врстама: *Quercus robur* L. – храст лужњак, *Fraxinus angustifolia* Vahl. – пољски јасен, *Fraxinus ornus* L. – црни јасен, *Ulmus effusa* Willd. – вез и *Platanus × hispanica* Mill. ex Münchh. – јаворолисни платан. Од заштићених врста дендрофлоре у парку се налази: *Betula pendula* Roth – обична бреза, *Corylus colurna* L. – мечја леска, *Quercus robur* L. subsp. *pedunculiflora* (K. Koch) Menitsky – степски лужњак, *Allium ursinum* L. subsp. *ucrainicum* Kleopow & Oхner – сремуш, медвеђи лук, *Tilia cordata* Miller subsp. *Cordata* – ситнолисна липа, *Tilia tomentosa* Moench – бела липа. Парк због повољне структуре и присуства старих стабала има значајну улогу у очувању популација строго заштићених и заштићених врста шумских и шумостепских станишта (међу којима су најбројније птице), проглашених Правилником о проглашењу и заштити строго заштићених и заштићених дивљих врста биљака, животиња и гљива („Службени гласник РС”, 5/10, 47/11, 32/16 и 98/16). Кроз Парк протиче река Криваја која представља регионални еколошки коридор, утврђен Регионалним просторним планом АП Војводине („Сл. лист АП Војводине”, број 22/11). Овај еколошки коридор повезује остатке природних станишта лесног платоа, међу којима су и станишта приоритетна за заштиту у Републици Србији на основу Правилника о критеријумима за издвајање типова станишта, о типовима станишта, осетљивим, угроженим, ретким и за заштиту приоритетним типовима станишта и о мерама заштите за њихово очување („Службени гласник РС”, број 35/10).

Парк у Бачкој Тополи је стављен под заштиту као Природни споменик вртне архитектуре (Решење Скупштине Општине Бачка Топола бр. 633/9-1974-04 од 9. маја 1974. године), на основу Закона о заштити природе („Службени гласник СРС”, бр. 24/65) под називом „Парк у Бачкој Тополи”. Према акту о заштити из 1974. године „заштићени део природе налази се на подручју Општине Бачка Топола, катастарске парцеле бр.: 3650, 3652, 3657 К.О. Бачка Топола, на површини од 6 хектара, ограничен улицама Маршала

Тита, Нушићева и Светозара Марковића и Петефи бригаде.” Током времена дошло је до измена у катастру. Промењени су бројеви катастарских парцела.

Покрајински завод за заштиту природе извршио је ревизију природних и створених вредности парка и припремио студију заштите СП „Парк у Бачкој Тополи” као предлог за стављање под заштиту III категорије – заштићено природно добро локалног значаја. Током 2023. и 2024. године у поступку ревизије природних и створених вредности спроведена је просторно-историјска анализа чији резултати су представљени у овој студији и на основу које је утврђено да постоје очуване темељне природне и створене вредности од значаја за заштиту.

ГРАНИЦА ЗАШТИЋЕНОГ ПОДРУЧЈА

СП „Градски парк у Бачкој Тополи” се налази на катастарским парцелама: 7666, 5310 и 7300 (део) КО Бачка Топола – град. СП „Градски парк у Бачкој Тополи” се налази се на површини од 5 ha 88 a 31 m².

РЕЖИМ ЗАШТИТЕ

На заштићеном природном добру СП „Градски парк у Бачкој Тополи” успоставља се режим заштите III (трећег) степена који је прописан чланом 35. Закон о заштити природе. Режим заштите III степена подразумева проактивну заштиту, а спроводи се на заштићеном подручју или његовом делу са делимично измењеним и/или измењеним екосистемима, пределима и објектима геонаслеђа од научног и практичног значаја.

У складу са Законом о заштити природе у режиму заштите III степена могу вршити управљачке интервенције у циљу рестаурације, ревитализације и укупног унапређења заштићеног подручја, уређење објеката културно-историјског наслеђа, очување традиционалних делатности локалног становништва, селективно и ограничено коришћење природних ресурса и простора уз потребну инфраструктурну и другу изградњу. Уредбом о режимима заштите („Службени гласник РС”, број 31/12) ближе су прописани режими заштите, поступак и начин њиховог одређивања, као и објекти, радови и активности који су забрањени или ограничени. Према Уредби, у режиму заштите III степена забрањена је изградња објеката, радови и активности утврђени чланом 35. Закон о заштити природе, а који се односе на забрану изградње објеката нафтне, хемијске, металуршке индустрије, термо-енергетских објеката, као и уношење инвазивних, алохтоних врста и образовање депоније. Уредбом о режимима заштите одређени су радови и активности који се ограничавају, а чланом 6. наведене уредбе је одређено да уколико радови и активности угрожавају неку од темељних вредности заштићеног подручја забрањују се у складу са законом којим се уређује област заштите природе, као и актом о проглашењу заштићеног подручја.

На читавом простору заштићеног природног добра Споменик природе „Градски парк у Бачкој Тополи” прописане су:

Мере очувања и унапређења:

- редовно одржавање парка спровођењем мера неге и заштите биља: орезивање жбуња и дрвећа, проредна сеча, санитарна сеча, дендрохирургија, уклањање самониклог подраста дрвећа и корова, наводњавање парка непосредно пре и током вегетационог периода, одржавање травњака, детерминација ентомолошких и фитопатолошких узрочника болести и заштита дендрофонда и травњака парка од болести и штетних организама, примена биолошких и биотехничких средстава, праћење обезбеђености земљишта минералним и органским материјама и прихрана биљака, насипање земљишта у циљу обезбеђивања услова за правилан раст и развој стабала, попуњавање

микродепресија квалитетним супстратом, садња сезонског цвећа и перена, очување и одржавање елемената мобилијара;

- коришћење парка за одмор и рекреацију;
- коришћење парка у едукативне сврхе;
- обављање научно-истраживачких, образовних, информативно-пропагандних и других активности која не угрожавају природне и створене вредности;
- израда и спровођење техничке документације са циљем уређења парка;
- очување постојећих објеката тениских терена у постојећем габариту и изгледу;
- радови на санацији и реконструкцији постојећих објеката и инфраструктуре;
- реконструкција и изградња инфраструктуре у циљу уређења парка и функционисања објеката у парку;
- измештање све друге инфраструктуре која није неопходна за функционисање објеката у парку и заштиту биљака уколико за то постоје техничке могућности,
- у северном делу Парка, пуном оградом висине од најмање 2 m одвојити Парк од саобраћајнице, према условима за заштиту природе.

Ограничава се:

- градња објеката на изградњу дечијег игралишта, стаза, трим стазе са позицијама за справе, објеката санитарног чвора и угоститељске делатности типа кафе-посластичарнице/ресторана у рубном делу парка, грађевинске радове на одржавању постојећих објеката и тениских терена, изградњу нове инфраструктуре неопходне за функционисање објеката који се налазе у парку и заштиту и очување биљака, све укупно до 10% површине заштићеног природног подручја, према техничкој документацији;
- коришћење водног земљишта за изградњу, реконструкцију и санацију водних објеката, одржавање корита водотока и водних објеката, спровођење мера које се односе на уређење водотока и заштиту од штетног дејства вода, уређење и коришћење вода и заштиту вода у складу са условима заштите природе;
- дуж обала водотока, са обе стране у појасу ширине 5,0 m слободног простора градња објеката, садња дрвеће, орање и копање земље и обављање других радњи којима се ремети функција или угрожава стабилност мелиорационог канала за одводњавање и предузимање радњи којима се омета редовно одржавање канала;
- испуштање у Кривају било каквих вода осим условно чистих атмосферских и пречишћених вода, које по важећој законској легислативи из области загађујућих материја омогућују одржавање минимално доброг еколошког статуса (II класе вода) и које по важећој Уредби о граничним вредностима емисије загађујућих материја у води и роковима за њихово достизање, задовољавају прописане вредности;
- изградња инфраструктуре на неопходну инфраструктуру за функционисање постојећих објеката;
- употреба хемијских средстава на она у складу са законом;
- величина тениских терена на постојећу површину.
- шетња паса искључиво на повоцу прописане дужине за расу паса и са корпом (брњицом);
- извођење нивелационих и земљаних радова, на радове предвиђене пројектима ревитализације, санације и изградње инфраструктурне мреже;
- бацање смећа на одлагање у корпе намењене за то;
- уклањање стабала и жбуња, на уклањање девитализованих примерака, примерака склоних паду и уклањање према пројекту хортикултурног уређења;

- садња дендрофлоре искључиво на садњу на основу плана и програма управљања, пројекта хортикултурног уређења и замену девитализованих примерака садницама исте врсте без техничке документације;
- измена коте терена зелених површина осим на појединим микролокалитетима према потребама заштите дендрофлоре и вртно-архитектонских објеката;
- постављање привремених и трајних ограда унутар парка које ометају коришћење целине и спречавају пешачку комуникацију;
- фиксирање елемената намењених спортским активностима осим пратећих елемената трим стазе и елемената у оквиру постојећих тениских терена.

Забрањено је:

- промена катастарске културе јавни парк;
- уређење простора без техничке документације (хортикултурно и грађевинско);
- уклањање, уређење и садња дендрофлоре осим на основу плана управљања, пројекта хортикултурног уређења,
- затварање терасе објекта тениских терена;
- кретање, заустављање и паркирање моторних возила ван постојећих путева и паркинга (изузев возила за потребе одржавања парка и објеката у парку и интервентних возила);
- паљење ватре на парковској површини;
- превози надземних инфраструктурних водова преко заштићеног природног добра, или било које врсте инфраструктурних објеката који би биолошки и пејзажно угрозили заштићено природно добро;
- постављање контејнера и депоновање смећа, свих врста отпадних материја, шљаке са тениских терена и биљног отпада;
- одлагање опасног и неопасног отпада ван посуда/контејнера који, у зависности од врсте отпадних материја, обезбеђују одговарајућу изолацију од околног простора;
- преуређење парка супротно стилским одликама;
- коришћење простора за нове делатности и намене које нису у складу са основном наменом;
- формирање нових спортских терена;
- камповање;
- паљење ватре;
- пуштање паса;
- урочавање, озлеђивање и уништавање примерака фауне;
- радови који изазивају негативне промене хидролошког режима;
- уношење инвазивних врста;
- одржавање бициклистичких и мото трка;
- укуцавање рекламних табли, металних делова и друге радње и активности које нарушавају виталност и декоративност стабала;
- постављање радио и ТВ антена, антенских стубова и антена мобилне телефоније и билборда;
- примена покретних светлосних извора и светлосних снопова усмерених према небу. Није дозвољено украсно осветљење стабала, објеката и травњака у зони утицаја (50 m) на парк или еколошки коридор;
- примена техничких решења којима се формирају рефлектујуће површине (нпр. стакло, метал) усмерене према коридору или парку ради заштите дивљих врста еколошког коридора и Парка, у појасу од 50 m од еколошког коридора.

За све радове и активности на заштићеном природном добру потребно је прибавити услове заштите природе од Покрајинског завода за заштиту природе (чл. 57. Закона заштити природе).